

v Athénaiově přepisu (V, 211d-215b = frg. 36 Jacoby). Je to portrét mistrný a záludný zároveň: *“Mezi žáky peripatetika Erymnea patřil kdysi jistý Athénión. Žil zcela zaujat studiem filozofie. Jednou zakoupil egyptskou otrokyni a pojal ji za svou. Buď z tohoto, anebo jiného spojení se jí pak narodil syn a dostal stejné jméno jako pán, u kterého byl vychován – Athénión. Chlapec se naučil číst a psát a později společně s matkou doprovázel na procházkách již mezitím zestárlého pána. Po jeho smrti pak zdědil jeho jmění a protizákonně se dal zapsat mezi athénské občany. Oženil se s pohledným děvčátkem a spolu se rozhodli živit se výukou filozofie – totiž lépe řečeno lovem mladíků, kteří nevědí, co s volným časem. Živnost provozoval v Messéně a v thessalské Lárise, a sotva zbohatl, vrátil se do Athén. Když město zauja-*

lo příznivý postoj k Mithradatovi, Athéňané zvolili Athénióna svým vyslancem u pontského krále. Tam se Athénión vetřel do královy přízně, stal se jedním z jeho přátel a získal velké výhody. Svými dopisy, v nichž neopomněl Athéňanům zdůrazňovat, jak velký vliv on sám na Kappadočana má, pak pobízel své spoluobčany a ujišťoval je nadějí, že se nejen budou moci zbavit veškerého daňového břemene, ale že také obnoví občanskou svornost a demokratické zřízení a získají četné výhody pro sebe i pro obec. Ostatně Athéňané sami se s těmito myšlenkami ani netajili, neboť nabyli přesvědčení, že římské panství se začíná hroutit.

Když Mithradatés získal na svou stranu již celou Asii, vydal se Athénión na zpáteční cestu do Athén. Nenadálá bouře jeho loď však zahnala do Karysteie. Athéňané, tito potomci Kekropovi,¹ se to dozvěděli a poslali pro něho nejen loď, ale též stříbrem vykládaná nosítka. A již se Athénión vrací a před

branami ho vítá snad celé město. Některé pak pudí zvědavost spatřit onen úžasný zvrát štěstěny: Athénióna, který občanství města nabył nezákonně, teď do města vnášejí na přepychových nosítkách a rozvinují před ním nachové koberce, ač si ve svém ošumělém plášti za pár šestáků mohl o nachové barvě dosud jen nechat snít. Takový přepych se v Attice neodvážil nosit na odiv ještě ani žádný Říman! A tak se všichni sbíhají – muži, ženy, děti – a všichni si říkají, co důležitého jim jen může ten Mithradatés vzkazovat. Vždyť tenhle jeho posel – to byl kdysi takový chudák, co si musel vydělávat výukou za peníze, a teď si tu po Attice cestuje se vši slávou a nafukuje se jako venkovský neotesanec [...].

Jen stěží se prodírá davem a za ním – co jeho tělesná stáž – se již derou ti, kteří touží po veřejné oblibě: každý se snaží dotknout třeba jen kousku jeho šatu.² Ale on již stoupá na tribunu, kterou římsí vojevůdci dali postavit před Attalovým portikem. Stane nahoře, rozhlédne se po shromážděném lidu, pak s pohledem upřeným přímo před sebe pronese: 'Athéňané! Vážnost této chvíle a zájem vlasti mě nutí, abych vám sdělil vše, co vím. Avšak to, co se chystám říci, je tak velkolepé, že jen stěží nacházím slova a jejich vážnost mi brání promluvit.' Všichni kolem hned jako jeden křičí, jen ať si dodá odvahy a nebojí se. 'Tak tedy,' pokračuje Athénión, 'mohu vám oznámit to, v co jste se snad nikdy neodvážili doufat a co jste si snad nedokázali představit ani v těch nejodvážnějších snech: v této chvíli Mithradatés je již pánem Bithýnie, severní Kappadokie a všech sousedních asijských krajů až po Pamfýlii a Kilikii. V jednom šiku za ním pak stojí nejen vládci Arménie a Persie, ale také králové vládnoucí kolem Maiótského jezera [tj. Azovského moře] a celého Pontu [tj. Černého moře] v okruhu tisíce parasang. [...]'³ Římský praetor Quintus Oppius se vzdal a v okovech je teď veden mezi Mithradatovými zajatci. Bývalého konsula Mania Aquilia – toho, který kdysi slavil triumf za svá sicilská vítězství⁴ – teď vláčejí pěšky za koněm na jednom řetěze spolu s polozvířecím barbarem od Dunaje. A ostatní Římané? Někteří se vrhají k sochám bohů a prosí o ochranu, jiní už odhodili své římské šaty do kopřiv, přestrojili se za Řeky a už převlečení do řeckého pláště o sobě prohlašují, že vlastně ani Římany nejsou. Kam se Mithradatés hne, vycházejí mu obyvatelé měst vstříc a prokazují mu pocty nikoli lidské, ale božské. Přicházejí věštby ze všech stran a předpovídají mu nadvládu nad světem. K Thrákii a Makedonii se stahují veliká vojska a v evropských krajích jsou mu všichni příznivě nakloněni: dorazili k němu také poslové Italiků a Punů a všichni mu nabízejí spojenectví, aby byl zničen Řím!'

Athénión se odmlčel, aby svým posluchačům poskytl chvíli oddechu a oni si mohli přebrat ty neuvěřitelné novinky, které právě uslyšeli. Pak si promnul čelo a pokračoval: 'Co vám tedy navrhuji? Je především třeba skoncovat s naším vlastním bezvládím, které nám římský senát vnutil tím, že se neuzna-

lo za vhodné rozhodnout, jak bychom měli sami sebe spravovat! Nelze déle snášet to, že chrámy jsou uzavřeny, tělocvičny prázdné, divadlo pusté, soudní dvory němé – a že pahorek Pnyx, bohy určený za shromaždiště lidu, osiřel!⁵ Nelze již déle snášet, že posvátný Iakchův hlas umlkl, že přístup ke svatyním ochranných bohyní je zatarasen, že utichly rozmluvy filozofů.’ Takové řeči tedy vedl ten, který kdysi patřil mezi domácí otroky. Davy mu však tleskaly a v divadle, kam se pak namačkaly, Athénióna prohlásily vrchním velitelem ozbrojených sil. A tenhle peripatetik se tam procházel po scéně ‘jako Pýthoklés’⁶ a Athéňanům k volbě blahopřál: ‘Nyní opět vládnete sami sobě, já jen stojím ve vašem čele. A budete-li stát při mně, moje síla bude i vaší společnou silou.’ Nato dle vlastního výběru navrhl jména dalších archontů a nechal si je davem schválit.

O několik dní později se tento filozof prohlásil samovládcem a zcela v rozporu s Aristotelovým a Theofrastovým učením, zato však na důkaz pravdivosti přísloví, že ‘malým dětem některé hračky do ruky nepatří’, nejprve vyhnal všechny rozumné občany a potom dal střežit všechny brány, takže ti, kteří v obavě z dalšího běhu událostí chtěli z města uprchnout, se museli z hradeb spouštět po provazech. Athénión nařídil jízďě, aby je pronásledovala: některé dal popravit, jiné v řetězech dovést zpět do města.”